

АД'ЕКТИВИ В РОМАНІ С. ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВГРАД»

Огаренко Тетяна Анатоліївна,

канд. філол. наук, доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Донецький державний

університет внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

tetogarenko@gmail.com

Вступ. Творчість українських класиків є предметом вивчення не лише літературознавців, а й мовознавців.

Сергій Жадан є, безумовно, вагомою постаттю сучасної культури – прозаїком, поетом та музикантом. Ярослав Голобородько називає цього культурного діяча «ді-джеєм української прози» та говорить про нього як про активного популяризатора української книги, чия «промоутерська місія» має на меті повернути книзі «риси соціокультурного, соціодуховного й узагалі соціоявища, з яким її за аморфно-інерційно-невизначні дев'яності роки встигли розлучити» [1, с. 100], тому його проза яскраво відображає особливості сучасної мови й може слугувати прикладом майстерного володіння словом.

Дослідження окремих елементів ідіостилю дає змогу скласти цілісне уявлення про творчу манеру письменника не тільки на літературному, а й на мовному рівні. Твори С. Жадана дуже різноманітні, що підтверджує багатовекторність його творчої особистості. Це стало передумовою для вибору матеріалу дослідження. Велику роль у літературних напрацюваннях письменника відіграють соціальний та психологічний аспекти, але нас передусім цікавить лінгвістичний – морфологічний та синтаксичний склад тексту. У зв'язку з цим вивчення ролі прикметників в індивідуальному стилі письменника є **актуальним**.

Метою статті є аналіз ад'єктивів у творі С.Жадана «Ворошиловград». **Матеріалом** дослідження стали прикметники в тексті роману «Ворошиловград».

Результати та обговорення. Частини мови трактуються М. Плющ як лексико-граматичні класи слів, кожний з яких можна охарактеризувати спільністю загально категорійного (частиномовного) значення і граматичних властивостей: морфологічних категорій, системи форм словозміни (або її відсутності) та синтаксичних функцій, а також особливостями морфемного складу і словотворення [3, с. 84].

Незважаючи на особливий підхід Сергія Жадана до характеристики локацій та персонажів за допомогою іменників, його великий прозовий художній текст не може існувати без використання прикметників. Слова цієї частини мови дозволяють зробити образ яскравим та об'ємним. У романі прикметники використовуються як для деталізації епізодів буденного життя героїв, описів їхнього оточення, так і в ліричних відступах для створення високохудожніх образів з додатковими відтінками значень.

У тексті трапляються прикметники зі значенням кольору. Найбільше таких слів використовується автором під час ліричних відступів – пейзажних замальовок. Саме цим фрагментам роману Сергій Жадан надає найбільше кольорів, протиставляючи барвисті картини урбаністичним зображенням міста, його побуту, людського життя загалом. Природа постає перед читачем в усьому різноманітті відтінків та відчуттів: *зелені пагорби, травень **теплий і вітряний**, білі багатоповерхівки, червоне сонце, липка й барвиста зелень* [2; с. 6]; *сонячна долина з салатовими кукурудзяними полями та золотими видолінками* [2; с. 9]; *помаранчево-синім вечірнім пилом* [2; с. 20]; *«апельсинові вогні...Небо ставало чорним і високим»* [2; с. 21]; *«Велике жовто-червоне сонце; мерехке повітря»* [2; с. 45];

Спостерігаємо вживання прикметників у метафоричних описах звукових та візуальних образів, що підкреслює художнє світосприйняття головного героя як

ретранслятора художнього світу: *«Його саксофон вибухав, ніби хімічна зброя, винищуючи ворожі війська...Паркер видмухував золоте полум'я праведного гніву, його чорні пальці залізли до роз'ятрених ран повітря, витягуючи звідти мідні монети й сушені плоди»* [2; с. 7]; *«Головне, я згадав це світло – жовте, густе світло ліхтарів, і під ними рухливі нервові постаті»* [2; с. 81].

Автор вживає прикметники й для опису героїв, зосереджуючись при цьому на деяких характеристиках. С. Жадан надає перевагу характеристиці через предмети та дії, хоча приклади використання прикметників теж можна виокремити: *«Хороша дівчина. Скромна»* [2; с. 19]; *«голомозий чоловічок у легкій тенісці й білих штанях»* [2; с. 19]; *«Похапливо відчинив дверцята, випускаючи назовні високого сивого чоловіка в довгому темному плащі, з кейсом у руках»* [2; с. 129]; *«Темні піджаки, білі сорочки, биті надійні черевики»* [2; с. 140]. Автор використовує прикметники з метою надання портретної характеристики для візуалізації героїв за окремими прикметними рисами

Завдяки суб'єктивній оповіді головного героя у творі досить багато уваги звертається на характеристики жіночих образів, які постають досить сексуалізованими. У таких епізодах також використовуються прикметники, здебільшого відносні, але трапляються і якісні: *«Важке смоляне волосся було укладене в неї на голові, мала засмаглу шкіру й великі груди»;* *«світлофарбована дівчинка в білому халаті на голе тіло»;* *«мала кучеряве руде волосся й крейдяну...шкіру»* [2; с. 23]; *«У неї були красиві ноги – довгі худі литки й високі стегна»* [2; с. 24]; *«В неї тоді було чорне волосся і довгі ноги»* [2; с. 56]; *«Були в неї пухкі губи й довга тонка шия»* [2; с. 146].

Висновки. Отже, С. Жадан використовує всю потужність прикметників як слів-характеристик. Ад'єктиви уможлиблюють характеристику героїв, опис картин природи, метафоричні описи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Голобородько Я. Ді-джей української прози Сергій Жадан. *Слово і час*. 2010. № 10. С. 100–107.
2. Жадан С. Ворошиловград. URL : <https://booksonline.com.ua/view.php?book=173773> (дата звернення: 15.11.2023).
3. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.